

BALUWA YA KWAA YA YOHANI ULONGULELU

Baluwa ya kwaa ya Yohani yayandikiwili na ndundami Yohani vakashili kucha yaveli chipindi cha mwaka milongu nani na muhanu mbaka milongu tisa pawonikili Yesu.

Yohani kayimanyisha ha mweni kucha muyandika, lakini musula ya kwaa muyandika alangushili kucha mweni mtovilela yalolili kufumila ngalilu mbaka kushukuka kwa Yesu Yohani wa kwaa sula ya 1:1-3. Ndambu ya nyandikilu yaki mu Yohani wa kwaa yilinganila munu na nyandikilu yiwoneka muchilongu cha Nyanyi ngimu wayandikili Yohani. Yimanyika kucha ayu Yohani ndi yuyula yula yayandikili Chilongu cha Nyanyi cha Yohani pamu na Baluwa ndatu Yohani wa kwaa na Yohani wa pili na Yohani wa tatu paghaveyi akwikala Ifesu.

Yohani ayandikili Baluwa ayi kwa vandu vosi yivamjumilili Kilistu na muchipindi chila vandu yivamjumilili Kilistu vaveli mushoshu yisiyeghiwa na lipinga lya vandu yivakemiwa, “Ginostik.” Veni vajumilili kucha nakaka Yesu ndi Chapanga lakini mweni aveli mundu ha yayikalili mumlima. Kwanongwa ayi Yohani ayandikili kwilata kuva mtovilela wa kulola mungalilu ya Yesu na mweni amgoufyili kwa mawoku vaki, Yohani wa kwaa sula ya 2:1-3 Chayilatili Yohani kuyandika baluwa ayi ndi

kuyigola seku yaki yivi, sula ya 1:4 na kuvakanisha yivamjumilili Yesu vakotoo kugola sambu 1 Yohani sula ya 2:1, kuvakika yivajumilili vakotoo kuvadima na ng'ulilu ya ufyangu sula ya 2:26 na kuvawombela nakaka mulowuliwa Yohani wa kwaa sula ya 5:13.

Fivelili mugati kwa chikata,

Yohani akutawula ulongulelu wa baluwa kwa kuvayandikila chayilatili kuvayandikila Yohani wa kwaa sula ya 1:1-4.

Kandi kavahimulila ndambu Chapanga ndi ngesha na yufwi wutudayiliwa twikali ngimu wayikalili Yesu Yohani wa kwaa sula ya 1:5-3:10.

Pambeli mweni akutukumbushila lilawu lya kwitama twaveni kwa twaveni Yohani wa kwaa sula ya 3:11-5:12.

Mweni amalilili baluwa yaki Yohani wa kwaa sula ya 5:13-21.

Chilongu cha unofu.

¹ Nguvayandikila kwilata Chilongu ayu wa unofu yavelili kufumila pakwandi. Yufwi twampikanishili, tumlola kwa mesu vetu twaveni na twamuwonili na kumukamula kwa mawoku vetu twaveni. ² Unofu ayu atufumbukili yufwi na twamuwonili na tukumtovilela na kumlandula milandu ya ayu Unofu wa jola, yavelili pamu na Tati na yalangushiwili kwa yufwi. ³ Fitufiwonili na kufipikana ndi fifila fila fituvalandulila yumwi na yumwi wuwowu muweshi kwilumba na yufwi munumbilu ya Tati na mwana mundu Yesu Kilistu.

⁴ Tukupayandikila filongu afi yumwi ili cheleli yetu yivi.

Chapanga ndi lwengi

⁵ Na achi ndi chilongu chitupikanilili kwa Yesu Kilistu na kuvalandulila yumwi, Chapanga ndi lwengi na mugati yaki kwahela lwisa hata padokwa. ⁶ Patudeta kucha twilumba na mweni lakini tukwikala mulwisa, tukudeta ufyangu na figoli fyetu fya nakaka ha. ⁷ Lakini leki tukwikala mungesha ngimu wula Chapanga wayikala mungesha, tukwilumba twaveni kwa twaveni na mwasi wa Yesu Kilistu mwana waki wukutupugha sambu shetu shosi.

⁸ Patudeta tuvahela sambu tukwijanga twaveni na unakaka kwahela mugati yetu. ⁹ Lakini patwipeta vifyu shetu lipala, mweni datupomeli sambu shetu na kutupugha wafu wonda kwanongwa mweni ndi mjumilwa na goleki. ¹⁰ Patudeta tugola ng'odu sambu tukumgola Chapanga mdesi wala mugati yetu yufwi tuva hela chilongu chaki.

2

Kilistu ndi mtashi wetu

¹ Vana vangu yindivatamili, nguvayandikila milandu ayi, ili mukotoo kugola sambu. Lakini leki mundu pagola sambu, tuva na yula yatwitashila kwa Tati na mweni ndi Yesu Kilistu yavelili goleki nakaka. ² Kilistu ndi litambiku litawuliwili kuwusha sambu shetu na sha vandu vosi mumlima.

³ Patuvapikana Malawu vaki, yufwi tuva na chiganu kucha tumumanya Chapanga. ⁴ Mundu yawomba kucha kamumanya Chapanga, lakini akukola ng'odu Malawu vaki, mundu ayu mdesi na mugati yaki muvahela unakaka. ⁵ Lakini yula yakamula chilongu cha Chapanga, ayu ndi yaveli na utami wuvelili telatela wa Chapanga mugati yaki. Achi ndi chilongu yichitulangusha kucha yufwi tukwilumba na mweni. ⁶ Mundu yoyosi yadeta akwilumba na Chapanga, akudayiliwa kwikala ngimu wula wayikalili Yesu Kilistu.

Lilawu lya shonu

⁷ Vatami vangu, nguvayandikila lilawu lya shonu ha, ila lilawu lya dahili limuveyi nalyu. Lilawu ali lya pamlima ndi lula lulayilayi lumupikanilili. ⁸ Hata naha, lilawu ali lindi-vayandikilili ndi lilawu lya shonu na unakaka waki ukuwoneka mugati ya Kilistu na mugati ya yumwi wuwowu. Nongwa lwisa lukuyaghamila na ngesha ya nakaka yikanda kung'alika.

⁹ Mundu yoyosi yadeta akwikala mungesha, lakini akumunyekwa mlongu waki, mundu ayu akali mulwisa. ¹⁰ Mundu yoyosi yamtama mlongu waki, ayu kava mulwengi na mugati yaki kwahela chindu dachingoli mundu wingi agoli sambu. ¹¹ Lakini yamkalalila mlongu mundu akwikala na kuyendayenda mulwisa, wala kamanya ng'odu kwayenda, kwanongwa lwisa lukumugola nandoju.

¹² Nguvayandikila yumwi vana kwanongwa mupomiliwa sambu shenu kwa litawa lya Yesu Kilistu. ¹³ Nguvayandikila yumwi, vatati nongwa

mummanya Kilistu yaveli kukandila pamlima. Nguvayandikila yumwi fijana kwanongwa mu-muwisha yula Mwafu.

¹⁴ Nguvayandikila yumwi vatati kwanongwa mumanya mweni yavelili tangila kulumbiwa mlima. Nguvayandikila yumwi fijana kwanongwa muva na liwovi na chilongu cha Chapanga chikwikala mugati ya yumwi na yumwi mumuwesha yula Mwafu.

¹⁵ Mkotoo kuutama mlima, wala findu fya mumlima. Mundu yawutama mlima, aweshi ha kumtama Tati Chapanga. ¹⁶ Kwa nongwa kila chindu chivelili mumlima, ngimu wula dobukelu ya wafu ya njimba na dobukelu ya mesu na kuyidumbila ulundamali, fyosi afi fikufuma kwa Tati ha, ila fikufuma mumlima. ¹⁷ Mlima pamu na dobukelu shaki wukupita, lakini yula yagola chadayila Chapanga akwikala jola.

Chimdwama wa Kilistu

¹⁸ Vana vangu, achi chipindi cha mbelu. Mwapikanishili chilongu kucha yamlimba Kilistu akwisa, hata panopawu yivamlimba Kilistu vatangala, vayisa kala, topi nongwa tukumanya kucha achi ndi chipindi cha mbelu.

¹⁹ Vandu ava vawukili kufuma kwa yufwi, lakini nakaka vaveli va yufwi ha, ndi nongwa vatuleka. Leki vangaveli vayetu, vangasighalili pamu na yufwi. Lakini vawukili ili yimanyiki lipala veni va yufwi ha.

²⁰ Lakini yumwi yimumuyangili Mfuki Mng'alili kufuma kwa Kilistu, topi, yumwi muumanya unakaka. ²¹ Topi, nyandika ha

kwanongwa muumanya ng'odu unakaka, lakini kwanongwa muumanya na mumanya kucha ufyangu wowonda wuwesha ha kufuma muunakaka.

²² Ghani yadeta udesi? Ndi yula yakana kucha Yesu Kilistu ndi mlowola. Ayu ndi mlimba Kilistu, kwanongwa akumlema Tati na Mwana.

²³ Yula yamlema Mwana, akumlema na Tati wuwula wula, lakini yula yamjumila mwana akumjumila na Tati wuwula wula.

²⁴ Topi, unjagila wumupikanishili kufumila pakwandi wukuyikala mugati ya yumwi. Leki unjagila wumupikanishili kufumila pakwandi pawikala mugati yenu, topi yumwi damwikali mukwilumba na Mwana pamu na Tati. ²⁵ Jangi yatujangili Kilistu ndi ayi, unofu wa jola.

²⁶ Ndivayandikila milandu ayi kuvayilata vala yivadayila kuvapughapugha yumwi. ²⁷ Lakini yumwi yimuyangili Mfuki Mng'alili kufuma kwa Kilistu na ayu akwikala mugati yenu. Topi, mukudayiliwi kandi ha kuwuliwa na mundu yoyosi. Nongwa mweni akuvawula kila chindu na ng'ulilu yaki ya nakaka, ya ufyangu ha. Topi mukoli ngulilu ya Mfuki ayu na kusiyala mukwilumba na Kilistu.

²⁸ Yina, mwavana vangu mwikali mugati yaki ili chipindi pagubutuliwa mudindali wala mukotoo kutayiwa chindipa pawulongolu yaki chipindi payisa. ²⁹ Mumanya kucha Kilistu akumunowesha Chapanga, topi, mukudayiliwa kumanya kucha mundu yagola milandu ya ugoleki kava mwana wa Chapanga.

3

¹ Muloli ndambu Tati watutamili mbaka tukemiwa vana va Chapanga! Na nakaka ndi wutuvelili. Kwa nongwa vandu va mlima awu vamumanyili ha, nongwa vamumanya ng'odu Chapanga. ² Vatami vangu, ponopa yufwi vana va Chapanga, lakini yikali hela kumanyika kucha datuvi wuli wuli. Lakini chipindi Kilistu pagubutuliwa, datuyifwani na mweni kwanongwa datumuwoni wavelili.

Vana va Chapanga

³ Topi, kila mundu yavelili na shuvililu ayi Mukilistu akwipugha mweni ngimu wula Kilistu waveli mng'alili. ⁴ Mundu yagola sambu akuleka Malawu va Chapanga, nongwa kugola sambu ndi kuvaleka Malawu. ⁵ Mumanya kucha Kilistu ayisili kuwusha sambu shetu na mugati yaki muva hela sambu yoyosi. ⁶ Topi, yula yayikala mukwilumba na Kilistu akuyendilela ng'odu kugola sambu, lakini mundu yagola sambu akali hela kumuwona kamu na kumumanya Kilistu. ⁷ Topi, vana vangu mukotoo kujumila kughalambuliwa na mundu yoyosi. Mundu yagola findu fyadayila Chapanga ayu kanoviliwa na Chapanga ngimu wula Kilistu waveli goleki munu. ⁸ Lakini mundu yayendilela kugola sambu ndi wa Lijangavandu, nongwa Lijangavandu kagola sambu kufumila pakwandi. Lakini mwana wa Chapanga ayisili pamlima kuyananga chichuku cha Lijangavandu. ⁹ Kila yaveli mwana wa Chapanga akuyendilela ha kugola sambu, nongwa kana unofu wa Chapanga ukwikala mugati yaki, aweshi

ng'odu kuyendilela kugola sambi kwanongwa mweni kava mwana wa Chapanga. ¹⁰ Yula yangajila kugola ugoleki, awu yangajila kumtama mlongu waki, ayu mwana wa Chapanga ha. Ayi ndi ndambu ya kuvamanya, vana va Chapanga na vana va Lijangavandu.

Mwitami

¹¹ Unjagila wumupikanishili kufumila kulumbiwa kwa mlima ndi awu, tukudayiliwa twitami. ¹² Tukotoo kuva kucha Kaini, mweni kalongoshiwa na yula mwafu, amuwulayili mfwata mundu. Amuwulayilili liki? Amuwulayilili kwanongwa figoli fyaki fyaveli fya wafu, lakini fila fya mlongu mundu fyaveli fya ugoleki!

¹³ Topi, valongu vangu, mukotoo kuyikang'anika kucha vandu va mlima ukuvakalalila yumwi. ¹⁴ Yufwi tumanya kucha tupita kala munjifwa na kuyingila muunofu kwanongwa tukuvatama valongu vetu. Mundu yangajila wutami akusighala munjifwa.

¹⁵ Mundu yamukalalila mlongu waki ayu ndi muwulagha vandu, yumwi mumanya kucha muwulagha yoyonda kava hela unofu wa jola wuwikala mugati yaki. ¹⁶ Yufwi tumanya kucha wutami ndi chindu liki, nongwa Kilistu atawulili unofu waki kwanongwa ya yufwi. Na yufwi wuwula wula yikutuyilata kutawula unofu wetu kwanongwa ya valongu vetu. ¹⁷ Topi, mundu paghava na findu fya apa pamlima, pamuwona mlongu waki katopiliwa, lakini kava na ndima yidindalili ngajila kumuwonela lusungu, dadeti wuliwuli kucha kana utami wa Chapanga mugati

yaki? ¹⁸ Vana vangu, wutami wetu ukotoo kuva wa filongu weka, ila wuvi wutami wa nakaka na wa figoli.

Tuvahela lyogha pawulongolu ya Chapanga

¹⁹ Kwa deha ayi datumanyi kucha yufwi ndi vandu va unakaka na ndima shetu dasivi na lyogha ha kwa Chapanga. ²⁰ Kwanongwa hata mani ndima shetu shikutuhigha, tumanya kucha Chapanga kava mkomi kwa ndima shetu na mweni akumanya findu fyosi. ²¹ Vaghanja vangu, leki ndima shetu yikutuhigha ng'odu topi tuvahela lyogha pawulongolu ya Chapanga, ²² na kuyanga kwa mweni chila chituluva, nongwa tukupikana Malawu vaki na kugola fila fyafitamili. ²³ Lilawu lyaki ndi ali, kumjumila mwana waki Yesu Kilistu na kwitama kucha watulayilili. ²⁴ Vandu yivapikana Malawu va Chapanga, vakwikala kwa kwilumba na Chapanga na Chapanga akwilumba na yufwi. Kwa deha ya Mfuki Mng'alili mweni Chapanga katutanga, yufwi tumanya kucha Chapanga akwikala mugati yetu.

4

Mfuki wa nakaka na mfuki wa udesi

¹ Vaghanja vangu, mukotoo kumjumila kila mundu yawomba kava na Mfuki wa Chapanga, ila mumulembeshi uswanu leki mfuki ayu akufuma kwa Chapanga, nongwa vambuyi va udesi vatangalili vafumbuka kala mumlima. ² Ayi ndi ndambu ya kumumanya mundu yalongoshiwa na Mfuki wa Chapanga, kila mundu yoyonda pajumila kucha Yesu Kilistu ayisili kwa njimba

ya chiwundu, mundu ayu kava na Mfuki wa Chapanga. ³ Lakini mundu yamlimba Kilistu, kavahela Mfuki yafumili kwa Chapanga. Mundu ayu kana mfuki wa mlimba Yesu Kilistu, yumwi mwapikanishili kala kucha akwisa na ponopa kayisa kala mumlima! ⁴ Lakini yumwi ndi vana va Chapanga, muva vaweshi kwa vala vambuyi va udesi, nongwa Mfuki yaveli mugati ya yumwi kana liwovi pitu yula mfuki yaveli mugati ya vandu va mumlima. ⁵ Vambuyi va udesi vakuwomba filongu fya mlima na mlima weni ukuvapikana nongwa veni va mlima. ⁶ Lakini yufwi tuva va Chapanga mweni. Mundu yamumanya Chapanga akutupikana, mundu yangajila kumumanya Chapanga akutupikana ha. Topi, kwa deha ayi tukumanya kucha valinganila ng'odu ayu Mfuki wa nakaka na mfuki wa udesi.

Chapanga ndi utami

⁷ Vaghanja vangu twitami nongwa utami ukufuma kwa Chapanga. Mundu yaveli na utami ayu mwana wa Chapanga, kamumanya Chapanga. ⁸ Mundu yangajila wutami kamumanya Chapanga ha nongwa Chapanga ndi wutami. ⁹ Chapanga alangushili wutami waki kwa yufwi pamlayishili mwana mundu wa paweka pamlima ili tuvi na unofu kwa njila ya mweni. ¹⁰ Naha ndi wutami wuvelili, yufwi twavelili tumtama ha Chapanga ila mweni atutamili yufwi mbaka amlayishili Mwana mundu wa paweka ghavi litambiku lya kutuwushila sambishi. ¹¹ Vaghanja vangu payiva Chapanga atutamili naha na yufwi tukudayiliwa kwitama.

¹² Kwahela mundu yamuwonili kamu Chapanga lakini leki patudayila, Chapanga akwikala mukwilumba na yufwi na utami wuvelili telatela wa Chapanga mugati yaki.

¹³ Tumanya kucha tukwikala mukwilumba na Chapanga na mweni Chapanga akwikala mukwilumba na yufwi, nongwa mweni katugayila Mfuki waki. ¹⁴ Yufwi tuwona na kuvatovilela vamonga kucha Tati amulayishili mwana waki ghavi Mlowola wa vandu va mlima wosi. ¹⁵ Mundu yajumila kucha Yesu mwana wa Chapanga, Chapanga akwikala mukwilumba mugati na mundu ayu na mweni akwikala mugati ya Chapanga. ¹⁶ Topi, yufwi tumanya na kujumila utami waveli nawu Chapanga kwa yufwi.

Chapanga ndi utami kila mundu yayikala muutami akwilumba pamu na Chapanga na Chapanga akwilumba na mweni. ¹⁷ Kwadeha ayi utami wuva telatela mugati yetu ili tuweshi kuva tungajila lyova lijuva lila lya highilu nongwa ngalilu yetu apa pamlima yiva kucha ya Kilistu. ¹⁸ Paveli na utami pava na lyogha ha, yina, lakini utami wuvelili telatela wukuvinga lyova lyosi. Mundu yavelili na lyogha kava ha telatela muutami, topi lyogha likwisa kwanongwa mundu akutila asabu. ¹⁹ Yufwi tuva na utami kwanongwa Chapanga atutamili yufwi kukandila dahili. ²⁰ Mundu pawomba akumtama Chapanga, kunu akumkalalila mlongu waki mundu ayu mdesi. Nongwa mundu yangajila kumtama mlongu mundu yamuwona, aweshi ng'odu kumtama Chapanga yangajila kumuwona. ²¹ Topi, ali

ndi lilawu lyatugayilili Kilistu, mundu yoyonda yamtama Chapanga akudayiliwa wuwula wula amtami mlongu mundu.

5

Tufiwesha findu fya wafu fya mumlima

¹ Kila mundu yajumila kucha Yesu ndi Kilistu Mlowola, ayu kava mwana wa Chapanga. Yula yamtama mleli akumtama na mwana wa ayu mleli. ² Ayi ndi ndambu yituwesha kumanya kucha kuvatama vana va Chapanga, kwa kumtama Chapanga na kuvakombikesha Malawu vaki. ³ Nongwa kumtama Chapanga kukombikesha Malawu vaki na Malawu vaki mapusu, ⁴ Nongwa yula yaveli mwana wa Chapanga akuweshwa findu fya wafu fya mlima awu nahawu ndi ndambu yitufiwesha findu fya wafu fya mlima, kwa ujumilwa wetu. ⁵ Ghani dafiweshi findu fya wafu fya mumlima? Ndi yula yajumila kucha Yesu ndi Mwana wa Chapanga.

Utoveleli wuwilata Kilistu

⁶ Yesu Kilistu ndi yayisili kwa machi na kwa mwasi wa njifwa yaki. Kayisa kwa machi hela ha, ayisili kwa machi na kwa mwasi. Na ayu Mfuki Mng'alili akutovilela kucha nakaka, nongwa Mfuki Mng'alili ndi unakaka. ⁷ Topi, kuvaveli vatovileli vatatu, ⁸ Mfuki mng'alili, machi na mwasi na utovelela wa ava vatatu wukulinganila. ⁹ Leki patujumila utovileli wa vandu, utovelela wa Chapanga usitapa nendu na awu ndi utovelela ufumili kwa Chapanga mweni kwa Mwana mundu. ¹⁰ Yamjumila mwana

wa Chapanga kanawu utovileli mugati yaki, lakini yangajila kumjumila Chapanga, akumgola Chapanga kucha mdesi, kwanongwa kajumila ng'odu utovelela wa Chapanga kwa Mwana mundu. ¹¹ Utovileli weni ndi awu, Chapanga atugayilili unofu wa jola na unofu awu ukwisa kwa deha ya Mwana waki. ¹² Yula yaveli na Mwana wa Chapanga kana unofu awu, yangajila kuva na Mwana wa Chapanga, kava hela unofu.

Unofu wa jola

¹³ Nguvayandikila yumwi yimujumilili litawa lya Mwana wa Chapanga ili mumanyi kucha muva na unofu wa jola. ¹⁴ Na yufwi tuva na chiganu kwa Chapanga nongwa tumanya kucha patumluva chochosi ngimu wadayila mweni, akutupikana. ¹⁵ Nongwa tumanya kucha mweni akutupikana, wuwula wula tumanya akutugayilagha fyosi fitumluva.

¹⁶ Mundu pamuwona mlongu mundu pagola sambi yingajila kumuyegha munjifwa, akudayiliwa kumdadavilila Chapanga na Chapanga damugayili mundu yula unofu. Ngudeta chindu achi chivayilata vala vagolili sambi singajila njifwa. Nongwa kuna sambi yimuyegha kunjifwa, lakini ngudeta ng'odu kucha mumluvi Chapanga kwanongwa ayi. ¹⁷ Filongu fyosi fingajila kudayiliwa ndi sambi, lakini kuyiveli sambi yingajila kumuyegha mundu munjifwa.

¹⁸ Tumanya kucha yivavelili vana va Chapanga vakuyendilela ha kugola sambi, kwanongwa Mwana wa Chapanga akumdima uswanu na yula mwafu amgoli ha chindu.

¹⁹ Tumanya kucha yufwi wa Chapanga hata leki mlima wosi wafu wukoliwa na yula Mwafu.

²⁰ Tukumanya wuwowu kucha mwana wa Chapanga kayisa, katuwula tumumanyi Chapanga wa nakaka, ili twikali mukwilumba na Chapanga wa nakaka na mukwilumba na Mwana mundu, Yesu Kilistu. Ayu ndi Chapanga nakaka na awu ndi unofu wa jola. ²¹ Vana vangu, muyilyepi na vamulungu!

Lilaghanu Iya Shonu
The New Testament in the Ndamba language of
Tanzania

copyright © 2014 The Word for the World and Pioneer Bible Translators

Language: Ndamba

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Word For The World

Ndamba & The New Testament in Ndamba

This translation, published by The Word for the World Bible Translators and Pioneer Bible Translators, was published in 2014.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact The Word for the World Bible Translators at www.twftw.org.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

305bc77f-198f-5a79-803d-345305ed81b7